

19. *et-Taḥbîr li-izâhi me'âni't-Teyşîr*. İbnü'd-Deyba'in (ö. 944/1537) *Teyşîrü'l-vüşûl*'ünün şerhi olup tamamlanmamıştır. 20. *İkâzû'l-fikre bi-mürâca'ati'l-fitre*. "Her çocuk İslâm fıtratı üzere doğar" meâlindeki hadisın şerhidir (müellifin eserleri hakkında daha geniş bilgi ve bunların yazma nüshaları için bk. Habeşî'nin bibliyografyadaki eser ve makaleleri).

BİBLİYOGRAFYA :

Emîr es-San'ânî, *Tavḏiḥu'l-efkâr* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Medine, ts. (el-Mek-tebetü's-Selefiyye), nâşirin mukaddimesi, s. 73-78; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâli'*, II, 133-139; *İzâhu'l-meknûn*, I, 51, 69, 159, 294, 400; II, 4, 445, 578, 579; Siddık Hasan Han, *Ebcedü'l-ûlâm*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübî'l-ilmîyye), III, 191; Serkis, *Mu'cem*, II, 1548; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, IX, 56, 57; Zirikî, *el-A'îlâm*, VI, 263; X, 190; Ahmed Davudoğlu, *Selâmet Yolları*, İstanbul 1966, Mukaddime, s. N-O; Hayreddin Karaman, *İslâm Hukuk Tarihi*, İstanbul 1975, s. 178; Müneccid, *Mu'cem*, IV, 105; Abdülhay el-Kettânî, *Fihrisü'l-fehâris*, s. 513-514; Ahmed Muhammed el-Uleymî, *eş-Şan'ânî ve kitâbühu Tavḏiḥu'l-efkâr*, Beyrut 1408/1987; Abdurrahman Tayyib Ba'ker, *Muşliḥu'l-Yemen Muḥammed b. İsmâ'il el-Emîr-rûş-Şan'ânî*, Dimaşk 1408/1988; Habeşî, *el-Fikrû'l-İslâmî fi'l-Yemen*, s. 30, 68-69, 151-152, 183-184, 258-259, 331-332, 389, 434, 501, 537; a.mlf., "Mü'ellefâtü Muḥammed b. İsmâ'il el-Emîr eş-Şan'ânî", *el-'Arab*, VI/9-10, Riyad 1972, s. 684-689; a.mlf., "Mü'ellefâtü Muḥammed b. İsmâ'il el-Emîr eş-Şan'ânî", *el-İktilâf*, 1/2, San'a 1980, s. 145-174.

MUSTAFA BAKIR

EMİR SİKKİNİ

(bk. ÖMER DEDE SİKKİNİ).

EMİR-i SİLÂH

(أمير سلاح)

Bazı İslâm devletlerinde savaş ve merasimlerde hükümdarın silâhını taşıyan ve silâh depolarından sorumlu olan kumandan.

XI. yüzyılın sonlarında Yarkent'te düzenlenen tarla satış senetlerinin birinde, şahitler arasında "silâhdar" unvanıyla tanınan Ebû Bekir adlı bir kişinin de kaydedilmiş olması Karahanlı saray teşkilâtında böyle bir müessesenin mevcut olduğunu göstermektedir. Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî de Gazneliler'de silâhdar unvanlı saray görevlilerinin mevcudiyetinden bahsetmektedir (*Târîḥ*, II, 507; III, 1117).

Bu müessesenin Büyük Selçuklular'da olduğu gibi Kirman Selçukluları, Anado-

lu Selçukluları, Irak Selçukluları ve Memlûkler'de de devam ettiği görülmektedir. Muzefferüddin Kızılarslan Irak Selçuklu Sultanı Arslanşah (1160-1177), Nusretüddin Ayaba da Kirman Selçuklu Hükümdarı II. Turan Şah zamanında (1177-1183) emîr-i silâh olarak görev yapmışlardır. Irak Selçukluları'nda Emîr Oğuzoğlu'nun "Silâhî" nisbesiyle anılması, silâhdar veya emîr-i silâh yerine zaman zaman silâhî tabirinin de kullanıldığını göstermektedir. Memlûkler'de de silâhdârîyyenin reisi olan emîr-i silâhın diğer İslâm devletlerinde olduğu gibi savaş ve merasimlerde sultanın silâhını taşıdığı ve silâhhâneye nezaret ettiği bilinmektedir. Memlûkler'de emîr-i silâh "emîr-i mie mukaddemü elf" rütbesini haizdi ve emîr-i meclis rütbesinin emîr-i silâhtan daha yüksek olduğu dönemlerde bile bazı kumandanlar emîr-i silâhın devlet içindeki nüfuz ve kudreti sebebiyle emîr-i silâhlığı tercih ediyorlardı (ayrıca bk. SİLÂHDAR).

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Târîḥ* (nşr. Halil Hatîb Rehber), Tahran 1368, II, 507; III, 1117; Nizâmülmülk, *Siyâsetnâme*, s. 111, 127, 130; *Ahbârü'd-devletî's-Selcûkiyye* (Lugal), s. 77-78, 101; Bündârî, *Zübdetü'n-Nusra* (Burslan), s. 170; Kalkaşendî, *Şubḥu'l-a'sâ*, IV, 18; Makrîzî, *el-Hıṭâṭ*, II, 222; Uzunçarşılı, *Medhal*, s. 34-35; İbrahim Kafesoğlu, *Sultan Melikşah Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu*, İstanbul 1953, s. 144; Hasan-ı Enverî, *İşlâḥât-i Dîvânî-yi Devre-yi Gaznevî ve Selcûkî*, Tahran 2535 şş., s. 133-134; Cl. Cahen, *Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler* (trc. Yıldız Moran), İstanbul 1979, s. 221; Erdoğan Merçil, *Kirman Selçukluları*, İstanbul 1980, s. 259; Reşat Genç, *Karahanlı Devlet Teşkilâtı*, İstanbul 1981, s. 219; "Emîr Silâh", *İA*, IV, 261; D. Ayalon, "Amîr Silâh", *EI*² (İng.), I, 445-446.

AYDIN TANERİ

EMİR SİNÂNEDDİN MEDRESESİ

Korkuteli'de
XIV. yüzyılın başlarına ait
Beylikler devri medresesi.

İlçe merkezinin 4 km. batısındaki Alâeddin mahallesinde bulunan ve bakımsızlıktan her geçen gün biraz daha harapeye dönen medrese, Hamidoğulları'nın Antalya koluna bağlı olarak İstanaz'da (Korkuteli) müstakil olarak hüküm süren Sinâneddin Hızır Bey tarafından 719 (1319) yılında yaptırılmıştır. İçten içe 18,35 × 16,25 m. boyutlarında olan yapı iki katlı ve eyvanlı açık medreseler grubuna dahildir ve Selçuklu geleneğini sürdüren en güzel örneklerden birini teşkil

eder. İnşasında bol devşirme malzeme kullanılan binanın dış cepheleriyle iç cephelerinin ikinci kat hizasına kadar olan kısımları kesme taş kaplamadır. Ön cepheden dışarıya taşkın yapılan taçkapının köşeleri sonuna kadar yükselen kaval silmelerle yuvarlatılmış, hemen yanından geçen ve bugün detayı pek belli olmayan geometrik motifli bir süsleme kuşağı ile çevrelenmiştir. Bu süsleme kuşağının kapının cephesindeki son taş sırasını teşkil etmesi ve duvarların üstü ile aynı hizada olması, taçkapının aslında Selçuklu örneklerindeki gibi binadan yukarı doğru taşkın yapıldığını ve kaval silmenin bu kesimde de bulunması ve muhtemelen onun üstünde de bir saçak sisteminin yer alması gerektiğini düşündürmektedir. Sivri kemerli olan taçkapı nişi mukarnaslarla zenginleştirilmeyerek sade bırakılmıştır. Kemerin hemen altına, yine sivri kemerli bir çerçeveye alınmış olan beş satırlı Arapça inşa kitâbesi, üstüne ise nişi kuşatan yarım kaval kesitli dörtköşe çerçevenin köşe boşluklarına gelecek şekilde iki uzun dikdörtgen dinî ibare kitâbesi yerleştirilmiştir. Kitâbeler çok tahribat görmüş olup üzerlerine yakın dönemlerde sü-rüldüğü anlaşılan siyah boyanın yardımıyla kısmen okunabilmektedir. Nişin köşelerine sütunçeler, yanlarına da küçük kapı nişleri oyulmuş, üstlerine ise antik yapılardan devşirilen silmeler konulmuştur.

Basık kemerli ve genişliği 1,80 m., yüksekliği 2,20 m. olan, ancak zemini toprakla dolduğu için eskiden yüksekliğinin daha fazla olduğu anlaşılan kapıdan beşik tonozlu giriş eyvanına, buradan da yanlarındaki uzun dikdörtgen odalara girilmektedir. Dış cepheye birer pence-re ile açıldığı görülen odaların üstünde aynı planda birer oda bulunmakta ve hatlı yerlerinden bu odaların ahşap döşemeli olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıdaki odalardan birer merdivenle ikinci kata çıkılmaktadır. 10,45 × 10,60 m. boyutlarındaki dikdörtgen avlunun iki yanlarında, zemin döküntü toprakla yükseldiği için olduğundan da kısa görünen üçer sütunlu ve dörder sivri kemerli basık revaklar yer almaktadır. Sütunlar gibi çeşitli bitkisel motiflerle bezeli sütun başlıkları da Bizans harabelerinden devşirilmiştir. Revakların üstü, duvarla olan açıklığın azlığından dolayı yalnız düz iri blok taşlarla kapatılmış, tonoz veya kub-beye gerek duyulmamıştır. Üçü sağda, üçü solda bulunan beşik tonozlarla ör-